

LETO FESTIVALA

U Kotoru —
Jugoslavenski festival
pozorišta
za djecu, u
Baru — Barski
ljetopis, u Budvi —
Grad teatar. Jedan
pogled na ovogodišnju
sezону

Cesto je i potpisnik ovih redova, trošeći naravno vrijeme uzalud, dokazivao da, prema površini i broju stanovnika, Crna Gora pripada svjetskom vrhu, po broju festivala koje organizuje. Što se bratske Srbije tiče, ona je favorit u borbi za svjetsku titulu. Za onu bivšu Jugoslaviju pozorišni mislilac i praktičar Jovan Ćirilov onomad je to i egzaktno dokazivao. Šalu na stranu, apriori u tome ne treba gledati ništa loše. Niti je to naš izum, niti drugi zaostaju za nama. Naprotiv, sve je više festivala u svijetu. Vjeruje se, a i činjenice tako govore, da je to sistem organizacije kulturnih manifestacija koji publika najviše voli.

U ljetnjim mjesecima iz crnogorskog festivalskog mozaika izdvajaju se tri festivala: Jugoslavenski festival pozorišta za djecu u Kotoru (takmičarski), Barski ljetopis (preferira prezentaciju umjetnosti svoje sredine, Crne Gore) i Grad teatar Budva (ekskluzivan, pedesetodnevna smotra ostvarenja iz svih oblasti umjetnosti). Festival organizuju gradovi sa crnogorskog primorja, turistička mjesta dakle, i po prirodi stvari su, prije svega, dio turističke ponude. Savremenom gostu, godišnjemodmorcu, već odavno nisu dovoljne plaže, more, hrana i osvježavajuća pića. Često, ponajviše zaposleni u institucijama kulture ali i „putnici namjernici“, postavljaju pitanja o finansiranju festivala, njihovoj cijeni, o tome da li se „vračala“ uloženo. Ako bi se festivali finansirali iz sredstava namijenjenih temeljnim institucijama kulture, ako bi, iz tih razloga, bio zakinut neki kapitalan kulturni projekat, primedbe bi bile na mjestu. Ako se finansiraju kao dio turističke ponude, kao što je, recimo, ulaganje u infrastrukturu, poboljšanje komfora gostiju ili u estradnu muziku koja, u turističkim mjestima, „svira“ u svakom ugostiteljskom objektu većem od dva kvadratna metra, primedbe su depasirane. Nikome, naravno, ne pada na pamet da konfrontira vrhunsku umjetnost i razne vidove zabave.

Koji su izvori finansiranja? Turistička privreda prije svega, grad koji ubira poreze i živi od turizma, Republika koja turizam tretira kao stratešku privrednu granu, Ministarstvo turizma više, čak i prije, nego Ministarstvo kulture... Ministarstvo kulture eventualno, ili isključivo, ako neki projekat prelazi okvire turističke ponude i stiče reference „državnog“ značaja. Sponzori, i na početku i na kraju!!

Iug Bogdan i njegova kći:
Miodrag Krivokapić i Varja
Đukić u „Banović Strahinji“,
u Budvi (Snimio Dušan
Mišić)

žive tokom čitave godine. Već su krenule u pohod na velike gradove i velike festivale, od Bitefa pa...

Bilo je nekih nesporazuma oko „Banović Strahinje“, koji su, mimo razloga zdrave pameti, dobijali i natruhe političkog senzacionalizma: te ne igraju crnogorski glumci, te nacionalno prebrojavanje, te zašto je iz projekta izašao koproducent, Crnogorsko narodno pozorište. Činjenice govore da je dogovorena koprodukcija Crnogorskog narodnog pozorišta i Grada teatra Budve. Crnogorsko narodno pozorište odabralo je „Banović Strahinju“ i odabralo je Nikitu Milivojevića. I samo je njihova nespretnost u pregovorima mogla za posljedicu imati to da reditelj u podelu ne uzme nikoga iz ansambla Crnogorskog narodnog pozorišta. Nije, dakle, riječ o Crnogorcima, Srbima i inima, već o ansamblu, ljudima u stalnom radnom odnosu o kojima uprava, svakako, mora da vodi računa. Zašto u pregovorima sa rediteljem nijesu insistirali na tom uslovu, zašto nijesu promijenili reditelja ako nije htio njihove uslove da prihvati a oni su ga angažovali, to, bar za sada, samo oni znaju. Mogli su, bez velikih finansijskih ulaganja, imati predstavu koju bi igrali na matičnoj sceni i sa kojom bi, sva je prilika, dospjeli na značajne takmičarske festivale. Reakcija post festum natjerala je ljude iz Grada teatra da preuzmu kompletan projekat i sada ubiraju komplimente, a ako Bog da, biće i prihoda.

Grad teatar je postao nezaobilazna pozorišna institucija mjesto bez kojega skoro da se, više, i ne može zamisliti jugoslavenski pozorišni prostor. Posljednjih godina kreće se uzlaznom putanjom i, ako finansiranje i dalje bude kvalitetno kao ove godine, ne vidi se kraj tog puta. ■

Veselin Radunović

Jugoslavenski festival pozorišta za djecu važna je pozorišna ali i turistička manifestacija. Na jednom mjestu, u Kotoru, može se vidjeti sve najbolje (lutkarske i dramske predstave) što je, u prethodnoj godini na prostoru Jugoslavije urađeno. I više od toga, u pratećim programima ovog ljeta vidjeli smo i programe iz inostranstva. Predstave su izuzetno dobro posjećene, svi učesnici festivala su sve vrijeme na okupu, što stvara posebnu atmosferu u gradu. Ove godine kroz selekciju se uočavala kriza, prije svega finansijska, ali su se izdvojila pozorišta koja kontinuirano i kvalitetno rade. U dramskom djelu programa to su „Boško Buha“, „Duško Radović“, Pozorištanice „Puž“ iz Beograda i, ovogodišnje najprijetnije iznenađenje, Dječije pozorište iz Podgorice čija je predstava „Novela od ljubavi“ po tekstu Stevana Koprice i u režiji Milana Karadžića proglašena za najbolju. Pozorišta iz Subotice, Zrenjanina i Beograda („Duško Radović“ i „Pinokio“) rade kvalitetne lutka predstave. Činjenica je da teatri žele da dođu na festival.

Kotor je zaista pravi domaćin, pa je vrijeme da se manifestacija organizaciono i tehnički, formalno-pravno konstituiše. Valja takođe obezbijediti čvrst izvor finansiranja da ne bi svaki festival bio pod znakom pitanja. Zatim pravilnik, hoće se reći, propozicije: na koliko godina se bira umjetničko vijeće, koliko traje mandat selektorima, članovima žirija... Ko snosi

troškove učesća pozorišnim ansamblima, ko je „zadužen“ za nove ideje, poboljšanje rada, upravljanje... Moraju se poboljšati tehnički uslovi na ljetnjoj pozornici. Festival je medijski odlično pokriven, postoji problem „viška“ publike, pa bi zaista bilo šteta da se neke sitne manjkavosti ne otklone.

Barki ljetopis je svojevrremeno svoje mjesto našao kao jedan od uglova u trouglu od kojega su ostala dva bili izumi velikog organizatora, čovjeka koji režira teatar, Ljubiše Ristića.

Prve godine postojanja Grad teatar Budva bio je isključivo reprizni festival, a Kotor art pozorišna laboratorija u kojoj su, mahom, mladi stvaraoči radili klasiku na nov način. Barski ljetopis traži svoje konceptualno mjesto, imaju li se u vidu potencijalne potrebe stanovnika grada i turističke klijentele koja na taj dio primorja dolazi, ali i fascinante prirodne pozornice na prostorima Starog Bara. Već prva godina otvara putokaze: na temelju prelijepe legende sa crnogorskog tla, o Vladimiru i Kosari, Aleksandar Popović piše originalan dramski tekst čija je praeizvedba na Barskom ljetopisu. U devet godina festival se još samo jednom vraća toj vrsti produkcije, s predstavom „Događaji u magarčevjoj senici“, po tekstu Veljka Radovića i u režiji Branislava Mićunovića. U posljednje vrijeme Ljetopis promovise i prezentira ono što nudi crnogorski kulturni prostor. Osnovni program dopunjava sa gostovanjima predstava iz Jugoslavije i, za sa-

da sporadično, iz inostranstva. Pozorišni dio programa valjalo bi, uvjeren sam, vratiti početnom konceptu, novim tekstovima domaćih dramskih stvaralaca, praeizvedbama i afirmisanju scenskih prostora u Starom Baru.

Ia kraj je namjerno ostavljen Grad teatar Budva, kao najafirmisaniji, najugledniji, medijski najatraktivniji i najbolje prezentiran festival. O njegovom konceptu teško je što novo reći, osim da je ta manifestacija relevantan čini-lac jugoslavenskog kulturnog prostora. Svi značajniji pozorišni poslenici tokom 50 dana ljeta nađu se u Budvi. Grad teatar ima svoju produkciju, a koprodukcije se rade sa najuglednijim pozorišnim kućama u Jugoslaviji. Predstave Grad teatra učestvuju na jugoslavenskim takmičarskim festivalima i osvajaju značajna priznanja. Kada je riječ o domaćoj produkciji, skoro da nema primjedbi na izbor tekstova, angažovanje reditelja i ostalih saradnika.

Dobra je i selekcija domaćih učesnika, a od inostrane produkcije bira se ono što je moguće a ne ono što se hoće. Održavati rang međunarodnog festivala i po cijenu gostovanja marginalaca iz inostranstva zaista nije potrebno. Ove godine Grad teatar imao je tri praeizvedbe: jednu koprodukciju i dvije sopstvene produkcije. „Radovan Treći“ Dušana Kovačevića (režija Dejan Mijač) koprodukcija je sa Kult teatrom iz Beograda. U predstavi „Dekameron-dan ranije“ Aleksandre Glovacki (Jagoš Marković) igra ansambl somborskog Narodnog pozorišta, a Grad teatar je izvršni producent. „Banović Strahinja“ Borislava Mihajlovića-Mihiza (režija i adaptacija Nikite Milivojevića) festivalska je produkcija. Sva tri projekta kvalitetna. Ako o kvantitetu govorimo, mnoga institucionalna pozorišta nijesu u protekloj sezoni imala toliku produkciju, a ako je, pak, riječ o estetskom nivou, skoro bih se mogao zakleti da niti jedno pozorište u tom periodu nije imalo tri tako uspešna projekta.

Naravno, uz podsjećanje da su zbog ovih godina mraka u kojem živimo kriteriji umnogome sniženi. Vrlo je bitno da predstave Grad teatra ne igraju samo jedno ljetno, već počinju da

TEATAR

KONSALTING • PROJEKTOVANJE • INŽENJERING

„Svetlost teatar“ projektuje, oprema i
izvodi: urbanističku dispoziciju,
arhitektonska rešenja, enterijer, koncept
tehnologije scenskih prostora, scensku
mehaniku, scensku rasvetu, tehnološke
audio-video sisteme.